

Fokus på tandvård avgörande för att ny äldreomsorgslag ska bli framgångsrik

Under december gav regeringen Socialstyrelsens generaldirektör Olivia Wigzell uppdraget att utreda och tillsammans med socialminister Lena Hallengren föreslå en helt ny äldreomsorgslagstiftning. Sveriges Tandläkarförbund välkomnar initiativet och anser att det är av största vikt att tandvården inkluderas i en kommande nationell omsorgsplan med ett förbättrat regelverk, en tydligare ansvarsfördelning och en förstärkt medicinsk kompetens. Läs debattinlägget här.

Jan Hagberg

PUBLICERAD 2021-02-26

Friska äldre har idag bättre munhälsa än någonsin och fler kvarvarande tänder än tidigare generationer. Trots det är det fortfarande vanligt att allvarlig ohälsa i munnen upptäcks först när den äldres tillstånd försämrats och personen flyttar in på särskilt boende. Arbetet med äldres munhälsa måste ske i samverkan med andra professioner som möter den äldre. Sveriges Tandläkarförbund anser att behovet av att samordna insatser mellan kommun och tandvård, och mellan tandvård och sjukvård är grundläggande för den nya äldreomsorgslagstiftningens framgång.

Vi anser att det i Sverige behövs inrättas munvårdsombud eller MAT, medicinskt ansvarig specialkunnig tandvårdsperson, hos kommuner och privata utförare. Det finns redan flera goda exempel på samverkan och arbete för att nå individer som bor på särskilt boende med tandvård. Utvärdering av en sådan strukturell samverkan visar positiv effekt på de omsorgsberoendes munhälsa. Det arbetet behöver utökas och standardiseras för att även nå personer som bor hemma. Rapport från Socialstyrelsen bekräftar att gruppen som bor hemma med hjälp av anhöriga och hemtjänst är en grupp som inte nås av tandvård i önskad utsträckning. Det här är en grupp som utifrån de demografiska förutsättningarna har och kommer att fortsätta att öka till antal. En plats på särskilt boende kostar kommunerna vanligtvis mellan 600-900 tkr per år^[1]. En god munhälsa med bättre motstånd mot infektioner och mindre risk för undernäring och därmed minskad risk för fallskador kan kraftigt förbättra förutsättningarna för individen att bo kvar i eget boende. Om endast en plats på särskilt boende kan skjutas fram ett år beräknas investeringen i en MAT vara finansierad.

Vi har sett att äldres munhälsa är särskilt utsatt under perioden som den friska oberoende äldre sakta går mot ett allt mer ökat omsorgsberoende, den så kallade sköra perioden. Ohälsa i munnen orsakad av plackbeläggningar, karies och tandlossning innebär bakterietillväxt i munhålan. Studier har visat att dessa bakterier från munhålan kan sprida sig till andra organ och leda till en rad sjukdomar så som lunginflammation och hjärt- och kärlsjukdomar. Infektioner och förlorade tänder kan dessutom göra att det är svårt eller gör ont att tugga. Detta påverkar näringsintaget och kan i värsta fall leda till undernäring och ökad risk för fallolyckor i hemmet som följd. Förutom stort lidande för individen är den typen av olyckor väldigt kostsamma för regioner som kommuner.

En god munhälsa påverkar starkt personens välbefinnande och livskvalitet. Att kunna äta, kunna tal, inte ha smärta och infektioner från munhålan kan vara avgörande för det goda livet under ålderdomen. Därför är det viktigt att

satsa på tidiga förebyggande insatser och vid behov tidiga tandvårdande åtgärder för att undvika att äldres munhälsa försämras under den sköra perioden. Då får vi friskare äldre med livskvalitet som står bättre rustade vid såväl epidemier som pandemier.

Vi tror att ett regeringsinitiativ i denna riktning, med nära samverkan mellan professioner inom hälso- och sjukvårdsområdet, ligger rätt i tiden. Inte minst har den pågående pandemin, som drabbat de äldre särskilt hårt, visat på brister vi alla behöver bidra till att gemensamt förbättra. Nu krävs det nationella åtgärder både på kort och lång sikt.

Chaim Zlotnik

Sveriges Tandläkarförbund

